

TR81 BÖLGESİ İLLERİNİN KENTLEŞME ORANLARININ VE KENTLEŞME DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI*

Selma ÇELİKAY¹ ORCID ID: 0000-0001-7482-9901

Rukiye Gizem ÖZTAŞ KARLI² ORCID ID: 0000-0003-0999-418X

ÖZET

Kentleşme sadece kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru göç eden bir nüfus hareketinden ibaret olmayıp, toplumun ekonomik ve doğal yapısındaki değişimlerden de kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda kentleşme düzeyinin belirlenmesi için demografik faktörlerin yanı sıra ekonomik ve sosyal faktörlerin de irdelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, TR 81 Bölgesindeki Düzey 2 iller kategorisinde yer alan Zonguldak, Bartın ve Karabük illerinin kentleşme oranları ve kentleşme düzeylerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda veri toplama aracı olarak TR81 Düzey 2 bölgesine ilişkin BAKKA (Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı) tarafından hazırlanmış raporlar, İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) raporları, TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) veri tabanı ve bölge için hazırlanmış kurum ve kuruluşların araştırma raporları kullanılmıştır. Çalışma sonunda Zonguldak, Bartın ve Karabük illeri karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. TR81 Bölgesi illerinin kentleşme oranlarının ve kentleşme düzeylerinin saptanması bölgeye yönelik planlama çalışmaları açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: *Kentleşme Oranı, Kentleşme Düzeyi, TR81 Düzey 2 Bölgesi, Zonguldak, Bartın, Karabük.*

DETERMINATION AND COMPARISON OF THE URBANIZATION LEVELS AND URBANIZATION RATES OF THE CITIES IN TR81 REGION

ABSTRACT

Urbanization is not just a population movement that migrates from rural areas to urban areas, but it can also stem from changes in the economic and natural structure of society. In this context in order to determine the level of urbanization, demographic factors as well as economic and social factors should be examined. The aim of this study is to determine the urbanization rates and urbanization levels of Zonguldak, Bartın and Karabük provinces in the category of 2nd Level provinces in TR81 Region. For this purpose, BAKKA (Western Black Sea Development Agency) reports, İŞKUR reports, TURKSTAT database and research reports prepared by various institutions and organizations for the region were used as data collection tools. At the end of the study, Zonguldak, Bartın and Karabük provinces were compared and evaluated. The determination of the urbanization rates and urbanization levels of the provinces of the TR81 Region are important for the construction of the future of the region.

Keywords: *Urbanization Rate, Urbanization Level, TR81 Level 2 Region, Zonguldak, Bartın, Karabük.*

*Bartın Üniversitesi "TR81 Düzey 2 Bölgesi İllerinin (Zonguldak, Bartın, Karabük) Kentleşme Oranlarının ve Kentleşme Düzeylerinin Saptanması ve Karşılaştırılması" başlıklı kapsamlı araştırma projesinin sonuç raporundan derlenmiştir

¹ Prof. Dr., Bartın Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, scelikyay@bartin.edu.tr

² Arş. Gör., Bartın Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, roztas@bartin.edu.tr

1. GİRİŞ

TR81 Bölgesi illeri, Zonguldak, Bartın ve Karabük illerini kapsamaktadır. Bölgenin yüzölçümü 9493,04 km² olup toplam nüfusu 1.026.825 kişidir. Bu nüfusun 619.812 kişisi Zonguldak, 188.449 kişisi Bartın, 218.564 kişisi Karabük iline aittir. Bölgenin güneybatısında TR42 Doğu Marmara Bölgesi (Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya ve Yalova) doğusunda ise TR82 Bölgesi (Kastamonu, Çankırı ve Sinop) yer almaktadır. Bölge, DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) tarafından 2003 yılında hazırlanan “Düzy 2 İstatistik Bölge Birimlerinin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sırası” çalışmasına göre, 3. Derecede Gelişmiş Bölgeler arasında yer almakta olup kendi kategorisinde 11. sıradadır (Batı Karadeniz Bölge Planı, 2016).

BAKKA tarafından hazırlanan ve 2010-2013 dönemini kapsayan Batı Karadeniz Bölge Planı, “Zonguldak, Karabük ve Bartın İllerinin oluşturduğu bölgenin kaynaklarının sürdürülebilir biçimde yönetilerek, bölge içerisinde ekonomik ve sosyal kalkınmayı hedefleyen çalışmalara yol göstermeyi amaçlamaktadır”. Bu plan, bölgenin kalkınma stratejilerini ve önceliklerini sosyal, kültürel ve ekonomik boyutta entegre bir yaklaşımla ele alan temel politika dokümanıdır.

Batı Karadeniz Bölge Planı kapsamında, bölge illerinin gelişmişlik düzeyleri incelenirken “SEGE çalışması” temel alınmıştır. SEGE çalışması 2003 yılında DPT tarafından hazırlanmıştır. SEGE çalışmasının sonuçlarına göre Zonguldak 21. , Karabük 27. ve Bartın 55. sırada yer almaktadır. Sonuçlar bölgedeki iller arasında en gelişmiş ilin Zonguldak olduğunu göstermektedir (Batı Karadeniz Bölge Planı, 2014).

Bu çalışma Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenen “ TR81 Düzy 2 Bölgesi İllerinin (Zonguldak, Bartın, Karabük) Kentleşme Oranlarının ve Kentleşme Düzeylerinin Saptanması ve Karşılaştırılması” başlıklı araştırma projesinin çıktısıdır. Çalışma kapsamında TR81 Bölgesi illerine (Zonguldak, Bartın, Karabük) ilişkin kentleşme oranlarının, nüfus dinamiklerinin, kentleşme düzeylerinin 2009-2017 yılına kadar geçen süreçteki değişimi saptanarak iller bazında karşılaştırılması yapılmıştır. Bölgeye ilişkin BAKKA tarafından hazırlanmış raporlar ile TÜİK istatistiklerinden ve veri tabanından yararlanılmış, ayrıca, “Zonguldak-Bartın-Karabük (ZBK) Bölgesel Gelişme Planı (1995-1997)”, “Zonguldak-Bartın-Karabük 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı” ve bölge için hazırlanmış kurum ve kuruluşların araştırma raporlarından da yararlanılmıştır.

TR81 Bölgesi kapsamında yer alan Zonguldak, Bartın ve Karabük illeri, nüfus dinamikleri, ekonomik ve sosyal faktörler açısından birbirinin hinterlandını etkilemektedir. Özellikle son yıllarda “Büyükşehir” ve “Bütünşehir” fikirlerinin gündemde olduğu ülkemizde mevcut şehirlerin idari yapılanmaları değişecektir. Düşünülen bu yeniden yapılanma süreci öncesinde TR81 Bölgesi illerinin kentleşme oranlarının ve kentleşme düzeylerinin saptanması bölgenin geleceğinin kurgulanması açısından da önem taşımaktadır.

1.1 Literatür Özeti

Ulusal literatürde kentleşmenin irdelendiği çok fazla çalışma yer almamaktadır. Yapılan çalışmalar arasında;

Yüceşahin ve Özgür (2008), çalışmalarında demografik, ekonomik ve sosyal boyutları dikkate alarak Türkiye genelinde değerlendirme aralıkları oluşturmuşlardır. İllerin kentleşme düzeylerini 5 grupta sınıflandırarak, en yüksekte en düşüğe doğru sıralamışlardır. Çalışmada, kentleşme üzerinde ekonomik ve sosyal boyutun, demografik boyuta göre daha etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Coşkun (2013), 1927-2012 yılları arasında, kentli nüfusun en düşük olduğu Doğu Anadolu Bölgesinde kentleşmenin değişimini incelemiştir. Coşkun'a göre, bölgenin konumu, jeolojik ve jeomorfolojik yapısı, göç, terör, işsizlik gibi faktörler kentleşmeyi negatif yönde etkilemektedir. Sağlık ve eğitim hizmetlerinin gelişimi ve özellikle köklü üniversitelerin bölgede yer alması ise kentleşme sürecini hızlandırmaktadır.

Çetin (2013), 1940-2009 yılları arasında Hatay ilinin kentleşme sürecini inceleyerek, kentleşmede rol oynayan dönüm noktalarını belirlemiştir. Yine aynı şekilde Sümer (2014), Rize özelinde kentleşme sürecini değerlendirirken, Kervankıran ve Kılıç (2017) ise Yozgat ilinin kentleşme sürecini incelemiştir.

Albayrak vd. (2015), kentlerin gelişmişlik düzeyini 63 değişkeni temel alarak 3 kategoriye ayırmışlardır. Gelişmişlik düzeyinin doğudan batıya doğru arttığını ve ülke genelinde sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinde homojenleşme eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Sakarya ve İbişoğlu (2015), Mutlu ve Varol (2017) yaptığı çalışmalarda farklı metodlar ile sosyoekonomik gelişmişlik değerlendirmesi yapmışlardır.

Kızıroğlu (2017) ise, 1965-2014 yılları arasında tüm Türkiye'yi kapsayan çalışması ile illerin nüfusa bağlı kentleşme hızlarını karşılaştırmıştır. Çalışma sonucunda kentleşme oranının %57,4 oranında arttığı ve bu artışın temel nedeninin de kırsal alandan kentsel alana göç olduğu sonucuna varmıştır.

1.2 Kentleşme

Kentleşme, bilinenin aksine, kırdan kente nüfus göçünü anlatan, salt bir nüfus hareketi değildir (Keleş, 1995). Kentleşme aslında, gelişme, modernleşme, büyüme gibi değişim sürecini anlatmaktadır (Ersoy, 2012).

Kentleşme bir toplumun ekonomik ve doğal yapısındaki değişimlerden de kaynaklanabilir (Keleş, 1984). Bu nedenle kentleşme nüfus hareketi olarak görülmemeli, demografik (toplumsal), ekonomik ve sosyal boyutları ile birlikte ele alınmalıdır. Keleş (1995,1998), nüfus hareketinin kaynağını oluşturan ekonomik ve toplumsal değişimlere de yer vererek, kentleşmeyi geniş anlamıyla "sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve

ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi süreci” olarak tanımlamaktadır.

Kentleşme ekonomik, demografik ve sosyo-kültürel boyutta belli bir zaman dilimindeki değişimi ifade etmektedir. Bir ülkenin kentleşme oranı veya düzeyi, belli bir zaman dilimindeki kentleşme durumunu durağan olarak anlatmaktadır. Kentleşme hareketi ise, belli bir zaman dilimindeki kentleşme oranının değişimidir (Ersoy, 2012).

Günümüzde, kentleşme sanayileşmiş ve gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkelerde farklı koşullarda gerçekleşmektedir. Az gelişmiş ülkelerin çoğunda kentleşme, ciddi bir sanayileşmeye dayanmadan gerçekleşmektedir. Bu nedenle de çalışan nüfus ekonomik katkısı düşük hizmet kollarında yığılmakta ve işsizler ekonominin belirleyici özelliği konumuna gelmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise, kentleşmenin daha çok köyden kente göç ile beslendiği kanısı yaygındır. Ancak göç, kentlerin nüfusunun artmasının tek nedeni olarak görülmemekte, doğal artışlar sonucunda da kentsel nüfusun arttığı vurgulanmaktadır (Ersoy, 2012).

Kentleşme düzeyi, toplumsal (demografik), ekonomik ve sosyal boyutta ele alınırsa;

Demografik anlamda kentleşme, nüfusun kırsal alandan kentsel alana göç etmesidir. Nicel olarak belli bir zaman diliminde kırdan kente göçün artması, kentsel alanlarda nüfusun artması vb. demografik verilerden yararlanarak kentleşme düzeyini anlamak mümkündür. Ayrıca kentsel nüfusun sosyal ve ekonomik değişim süreçleriyle birlikte incelenmesi bize kentleşmeye dair bilgi vermektedir (Berry, 1963; Dunn, 1970; Papadakis, 1997).

Ekonomik anlamda kentleşme, tarım ve hayvancılık ile ilgilenen nüfusun tarım dışı sektörlere yönelmesidir. Ekonomik açıdan sanayileşme ve ekonomik gelişmeye ek olarak yeni teknolojilerin, pazarların, yatırım yollarının ve kuruluşların ortaya çıkması kentleşme üzerinde etkilidir.

Sosyo-kültürel anlamda kentleşme ise, kentleşen nüfusun kentin normlarını ve yaşam biçimini benimseyerek yaşaması, yani “kentlileşmesidir” (Ulusoy ve Vural, 2001). Sosyal boyutta, toplum yapısındaki örgütlenmenin artması, ihtisaslaşma ve iş bölümü yaratan kesimin davranış biçimlerinin farklılaşması da kentleşme düzeyini etkilemektedir (Darkot, 1956; Karaboran, 1989; Keleş, 1998). Buradan da görülmektedir ki mekânsal boyutlarının yanında kentleşme, belli bir zaman dilimindeki değişimi demografik, ekonomik ve sosyal açılardan da kapsayan bir süreçtir (Kılınç, 2005).

1.3 Kentleşme Oranı ve Kentleşme Düzeyi

Kentleşme belli bir zaman dilimindeki değişimi anlatırken, bir ülkenin, ya da bölgenin kentleşme oranı ise, “o ülke ya da bölge nüfusunun belli bir anda, belli bir tanıma göre kent sayılan yerleşme birimlerinde yaşayan oranıdır (kentsel nüfus/ toplam nüfus)” (Keleş, 1984). Fakat kentsel nüfusun artması her zaman kentleşme oranını arttırmayabilir. Hatta

toplam ülke nüfusu kentsel nüfustan hızlı artıyorsa, kentleşme oranı düşebilir. Bu nedenle, kentsel büyümenin olması için (Şekil 1) nüfus artış yüzdesi/toplam nüfus artış yüzdesi oranının 1'den büyük olması gerekmektedir (Keleş, 1984);

$$\frac{N_t^k - N_{t_0}^k}{N_t^T - N_{t_0}^T} > 1$$

N_k = Kentsel nüfus, t₀ = ilk yıl
N^T = Toplam nüfus, t = sonraki yıl
olduğu zaman kentsel büyüme vardır.

Şekil 1. Kentleşme oranı formülü

Literatürde kentleşme düzeyinin belirlenmesi ve kentleri düzeylerine göre sıralamak için kent olma özelliği gösteren yerleşmelere yönelik niteliksel, niceliksel ve işlevsel analizler yer almaktadır (Madden, 1956; Beckman, 1958; King, 1966; Janson, 1971; Toyne ve Newby 1971; Papadakis, 1997). Bu şekilde kentlerin bölgesel ya da ulusal kentsel ağ üzerindeki rolleri de ortaya koyulabilmektedir (Yüceşahin ve Özgür, 2008).

Kentleşme oranı kentleşme düzeyinin önemli bir göstergesidir. Ancak kentleşme düzeyinin, daima kentleşme oranı ile doğru orantılı olarak arttığını söyleyemeyiz. Kentleşme; toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan nüfus birikim süreci olduğuna göre, kentleşme düzeyi; bu nüfusun işgücüne katılma oranına, meslek gruplarının çeşitliliğine, uzmanlaşmanın artmasına, sektörel çalışan sayılarına bağlı olarak artmaktadır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

2.1.1. Veri Seti Oluşturulması

İşgücü piyasasında işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirebilmek için en kapsamlı veriler TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. İşgücüne katılma oranı, istihdam oranı, işsizlik oranı işgücü piyasası değerlendirmelerinde yardımcı olan en önemli unsurlardır (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2014).

Çalışma kapsamında yararlanılan kaynaklar Tablo 1'deki veri setinde yer almaktadır.

Tablo 1: Çalışma kapsamında kullanılan raporlar

	KURUM	YIL	RAPOR ADI
İŞ-KUR Raporları			
	Bartın Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2009	Bartın İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2009	Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Zonguldak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2009	Zonguldak İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Bartın Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2013	Bartın İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2013	Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Bartın Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2014	Bartın İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2014	Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Zonguldak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2014	Zonguldak İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2017	Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Bartın Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2018	Bartın İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2018	Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
	Zonguldak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	2018	Zonguldak İşgücü Piyasası Araştırma Raporu
TÜİK Raporları			
	Türkiye İstatistik Kurumu	2013	Seçilmiş Göstergelerle Bartın
	Türkiye İstatistik Kurumu	2013	Seçilmiş Göstergelerle Karabük
	Türkiye İstatistik Kurumu	2013	Seçilmiş Göstergelerle Zonguldak
	Türkiye İstatistik Kurumu	2017	Seçilmiş Göstergelerle Bartın
	Türkiye İstatistik Kurumu	2017	Seçilmiş Göstergelerle Karabük
	Türkiye İstatistik Kurumu	2018	Seçilmiş Göstergelerle Zonguldak
Plan Raporları			
	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü	2012	Zonguldak-Bartın-Karabük Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Raporu
	Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı	2016	2014- 2023 Batı Karadeniz Bölge Planı Raporu

Çalışma kapsamında; araştırılması planlanan demografik faktörler (nüfus, nüfus yoğunluğu, yıllık nüfus artış hızı, net göç hızı), ekonomik faktörler (işgücüne katılma oranı, istihdam oranı, işsizlik oranı, sektör, sektörel çalışan sayısı (erkek), sektörel çalışan sayısı (kadın)) ve sosyal faktörlere (meslek grupları, çalışan sayısı (erkek), çalışan sayısı (kadın)) ilişkin 2009, 2013 ve 2017 verileri TR81 Bölgesi illerini (Zonguldak, Bartın, Karabük) kapsayacak şekilde temin edilmiştir. Ancak 2013 yılında Karabük İli için oluşturulan raporun, diğer yıllardaki ve şehirlerdeki raporların sayısal veri sunuş formatından farklı olduğu saptanmıştır. Ayrıca rapordaki verilerin yetersiz olması mevcut sayısal veri sunuş formatına uyulanamamasına neden olmuştur. Bu bağlamda; Zonguldak, Bartın, Karabük İllerinin 2009-2017 yılları sektörler göre istihdam verilerinde (Tablo 3) ve meslek gruplarına göre istihdam verilerinde (Tablo 4) 2013 yılına ait Karabük verileri yer almamaktadır. Tabloların mevcut sayısal veri sunuş formatını bozmamak adına 2013 yılına ait Karabük İline ait veriler metin içinde verilmiştir. Bu durum çalışma için önemli kısıt oluştursa da çalışmanın seyrini çok fazla etkilememiştir. Çalışma kapsamında kullanılan veriler aşağıda verilmiştir;

2.2. Yöntem

Çalışmanın yöntemi üç ana başlık içerisinde tanımlanabilir. TR81 Bölgesi illerinin (Zonguldak, Bartın, Karabük);

1. Kentleşme oranlarının saptanması
2. Kentleşme düzeylerinin saptanması
3. Kentleşme oranlarının ve kentleşme düzeylerinin karşılaştırılması

Zonguldak, Bartın ve Karabük'ün kentleşme oranları; belirlenen zaman dilimlerindeki kentsel nüfus / toplam nüfus oranı ile hesaplanmıştır. Zonguldak, Bartın ve Karabük'ün kentleşme düzeyleri, aşağıda alt faktörleriyle birlikte sıralanan demografik, ekonomik ve sosyal faktörlerin değerlendirilmesiyle saptanmıştır;

- **Demografik Faktörler**
 - Nüfus
 - Nüfus yoğunluğu
 - Yıllık Nüfus artış hızı
 - Net göç hızı
- **Ekonomik Faktörler**
 - İşgücüne katılma oranı
 - İstihdam oranı
 - İşsizlik oranı
 - Sektör
 - Sektörel çalışan sayısı (erkek)
 - Sektörel çalışan sayısı (kadın)

- **Sosyal Faktörler**
 - Meslek Grupları
 - Çalışan sayısı (erkek)
 - Çalışan sayısı (kadın)

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışma kapsamında; araştırılması planlanan demografik faktörler (nüfus, nüfus yoğunluğu, yıllık nüfus artış hızı, net göç hızı), ekonomik faktörler (işgücüne katılma oranı, istihdam oranı, işsizlik oranı, sektör, sektörel çalışan sayısı (erkek), sektörel çalışan sayısı (kadın)) ve sosyal faktörlere (meslek grupları, çalışan sayısı (erkek), çalışan sayısı (kadın)) ilişkin 2009, 2013 ve 2017 verileri TR81 Bölgesi illerini (Zonguldak, Bartın, Karabük) kapsayan veriler aşağıda verilmiştir;

3.1.TR81 Bölgesi Düzey 2 İlleri (Zonguldak, Bartın, Karabük) 2009-2017 Yılları Demografik ve İstihdam Verileri

Zonguldak, Bartın, Karabük illerine ilişkin nüfusa dayalı temel göstergeler ve istihdama dayalı temel göstergeler, 2009-2017 yılları arasındaki değişimi ortaya koyacak şekilde Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Zonguldak, Bartın, Karabük İllerinin Demografik ve İstihdam Verileri (2009-2013-2017)

Yıllar	İller	DEMOGRAFİK FAKTÖRLER				İSTİHDAM		
		Nüfus	Nüfus yoğunluk	Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	Net Göç Hızı (‰)	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
2009	Z	619.812	188	16,5	-7,1	57,3	53,1	7,3
	B	188.449	91	16,5	2,5	57,2	53,6	6,4
	K	218.564	53	10,7	-3,3	53,5	49,0	8,4
2013	Z	601.567	182	8,12	-14,1	55,3	51,2	7,6
	B	189.139	91	3,7	-1,3	58,5	54,9	6,2
	K	230.251	56	22,4	8,6	55,1	50,7	8,0
2017	Z	596.892	181	-3,2	0,4	55,3	51,2	7,6
	B	193.597	93	3,9	23,3	58,5	54,9	6,2
	K	244.453	59	15	3,8	55,1	50,7	8,0

3.1.1 Zonguldak İli İstihdam Verileri

İşgücü piyasasında işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirebilmek için en kapsamlı veriler TÜİK’ in Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. İşgücüne katılma oranı, istihdam oranı, işsizlik oranı

işgücü piyasası değerlendirmelerinde yardımcı olan en önemli unsurlardır (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2014).

TÜİK'in yayınlamış olduğu Hanehalkı İşgücü anketleri doğrultusunda Zonguldak İlinde 2008 - 2013 yılları arasında; işsizlik oranı en düşük yıl %6,9 ile 2008 yılı olurken işsizliğin en fazla olduğu yıl %10,7 ile 2010 olmuştur. İstihdam oranı %46,6 ile en düşük yıl işsizliğin en fazla olduğu 2010 yılında gerçekleşmiştir. İlin işgücü göstergelerinin en önemli veri setlerinden olan işsizlik, istihdam ve işgücüne katılma oranları 2008-2013 yılları arası incelendiğinde işgücüne katılma oranının en düşük %52,2 ile 2010 yılında olduğu, en yüksek katılım oranının ise %57,4 ile 2012 olduğudur. Bu yıllardaki işsizlik oranına bakıldığında 2010 yılında %10,7 olan işsizlik oranının 2012 yılında 3,2 birim düşerek %7,5 olduğu görülmektedir. İşgücüne katılım oranının düşük olduğu 2010 yılında istihdam oranının da %46,6 ile en düşük yıl olduğu görülmektedir (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2014).

Genel olarak değerlendirildiğinde işgücüne katılma oranının düşük olduğu yıllarda işsizlik oranının arttığı buna bağlı olarak istihdam oranının da düşüklüğü göze çarpmaktadır. Aynı şekilde işgücüne katılma oranının arttığı yıllarda işsizlik oranının azaldığı ve istihdam oranının da arttığı görülebilmektedir (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2014). 2013 İPTA (İşgücü Piyasası Talep Araştırması) sonucunda Zonguldak İŞKUR 'a kayıtlı işsizlerin sayısı 2013 yılı sonu itibariyle 21 bin 428 kişidir. 2013 yılının tamamında en fazla Beden İşçisi (Genel) mesleğinde kayıt bulunmaktadır.

3.1.2 Bartın İli İstihdam Verileri

Bartın işgücü piyasasının temel verileri 2008-2013 yılları arasında incelendiğinde işsizlik oranının, istihdam oranı ve işgücüne katılma oranıyla ters orantılı olduğu görülmektedir. Bartın ilinde en düşük işsizlik oranı; %5,2'lik oranla 2008 yılında görülürken, %60,9'luk oranla işgücüne katılma oranı ve %57,5'lik oranla istihdam oranının 2012 yılında en yüksek seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Bartın İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin sayısı 2013 yılı sonu itibariyle 7 bin 694 kişi iken, 2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise, bu sayı 7 bin 255 kişidir (Bartın, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2014).

3.1.3 Karabük İli İstihdam Verileri

2013 yılında yayınlanan TÜİK il bazında işsizlik oranlarına göre işsizlik oranı Türkiye ortalamasından %1,0 oranında daha düşüktür. TÜİK'in gerçekleştirdiği Karabük Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre Karabük ilinde işgücüne katılım oranı %55,1; istihdam oranı %50,7 ve işsizlik oranı %8,0 olarak tespit edilmiştir.

İPTA (İşgücü Piyasası Talep Araştırmaları) sonuçlarına göre Karabük ilinde 10 ve üzeri çalışanı olan tarım dışı özel yerel birimlerde toplam çalışan 17,421 kişidir. Çalışanların 14,530'u erkek 2,891'i kadındır. İl genelinde istihdam edilenlerin %83'ü erkektir. Diğer taraftan, il genelinde çalışanların içinde kadınların payı %17, Türkiye genelinde ise

%23'tür. Görülmektedir ki İl genelinde çalışan kadın oranı Türkiye'deki bu orandan düşüktür (Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2014).

3.2 TR81 Bölgesi Düzey 2 İlleri (Zonguldak, Bartın, Karabük) 2009-2017 Yılları Sektörel İstihdam Verileri

Tablo 3'de Zonguldak, Bartın ve Karabük illerinde 2009-2013-2017 yıllarında çalışan erkek ve çalışan kadın oranlarının, çalışılan iş kollarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3: Zonguldak, Bartın, Karabük İllerinin 2009-2017 Yılları Sektörlere Göre İstihdam Verileri

Sektörler	İller	SEKTÖREL ÇALIŞANLAR					
		Sektörel Çalışan Sayısı (erkek) (%)			Sektörel Çalışan Sayısı (kadın) (%)		
		2009	2013	2017	2009	2013	2017
Madencilik ve taş ocaklığı	Z	86	*	4	0,87	*	0,3
	B	6,84	*	6	0,16	*	0,7
	K	0,87	*	10	0,07	*	0,09
Enerji veren maddelerin madenciliği	Z	86	-	-	0,87	-	-
	B		-	-		-	-
	K	0,29	-	-	0,38	-	-
Kok kömürü, petrol ürünleri ve nükleer yakıt	Z	0,6	-	-	0,2	-	-
	B	-	-	-	-	-	-
	K	-	-	-	-	-	-
İmalat	Z	50,8	*	60	35,1	*	50
	B	53	*	50	80	*	70
	K	57,2	*	70	36,6	*	60
İnşaat	Z	10,8	*	10	3	*	3
	B	12,2	*	2,5	1,76	*	4
	K	8,1	*	8	1,24	*	2
Toptan ve perakende ticaret	Z	8,23	*	10	17,2	*	13
	B	5,6	*	9	1,76	*	6
	K	8,85	*	7	11,6	*	7
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	Z	1,8	*	3	1,39	*	3
	B	6,5	*	4	1,44	*	0,8
	K	5,5	*	3	2,17	*	10
Bilgi ve iletişim	Z	-	*	0,7	-	*	0,5
	B	-	*	-	-	*	
	K	-	*	-	-	*	-
Elektrik, gaz, buhar ve iklim ürünleri ve dağıtımı	Z	1,83	*	5	0,2	*	0,8
	B	2,65	-	2	0,64	-	0,2
	K	2,5	*	1	0,38	*	0,03
	Z	-	-	0,1	-	-	0,04
	B	-	-	-	-	-	-

Su temini, kanalizasyon, atık yön. ve iyileş.faal.	K	-	*	1	-	*	0,3
Tarım, avcılık ve ormancılık	Z	0,48	-	-	0,78	-	-
	B	2,9	-	-	0,3	-	-
	K	0,34	-	-	0,07	-	-
Balıkçılık	Z	0,009	-	-	0,2	-	-
	B	-	-	-	-	-	-
	K	-	-	-	-	-	-
Mesleki ve bilimsel faaliyetler	Z	-	*	10	-	*	1,7
	B	-	*	1	-	*	0,7
	K	-	*	0,8	-	*	0,7
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	Z	1,7	*	10	1,67	*	3
	B	-	*	3	-	*	0,5
	K	-	*	5	-	*	7
Eğitim	Z	1,9	*	1	9,8	*	6
	B	0,8	*	1	1,92	*	4
	K	0,9	*	0,8	6,05	*	0,09
Kültür, sanat, eğlence ve spor	Z	-	-	-	-	-	-
	B	-	*	0,1	-	*	0
	K	-	-	3	-	-	0,3
Finans ve sigorta faaliyetleri	Z	1,03	*	0,1	4,68	*	0,1
	B	4,29	*		5,76	*	-
	K	1,78	*	0,04	5,43	*	0,09
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	Z	0,36	*	0,6	1,35	*	0,1
	B	2,17	-	0,1	1,76	-	0,05
	K	3,1	*	0,2	10,3	*	0,3
Konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri	Z	0,7	*	3	1,23	*	6
	B	-	*	2	-	*	4
	K	2,1	*	2	2,9	*	5
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	Z	1,38	*	1	8,61	*	8,7
	B	1,27	*	1	3,2	*	5
	K	2	*	1	16,1	*	8
Diğer hizmet faaliyetleri	Z	7,84	*	0,6	13	*	1
	B	1,64	*	0,3	1,12	*	0,1
	K	6,1	*	0,2	6,43	*	0,1

* 2013 yılına ait Karabük İli verilerinin çalışma kapsamında değerlendirilmediğini ifade etmektedir

3.2.1. Zonguldak İline İlişkin Sektörel İstihdam Verileri

2009 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Zonguldak ilinde toplam 37.812 çalışan bulunmaktadır. Bunların %85'2'sini erkekler, %14,8'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Erkeklerin %23,39'u "Ana Metal ve Fabrikasyon Metal" sektöründe çalışmaktadır. Kadınların %17,23'ü "Toptan Perakende Ticaret" sektöründe çalışmaktadır. Toplam çalışanlar içerisinde "Sağlık" ile "Tekstil İmalatı" sektörlerinde çalışan kadın sayısı erkek sayısından fazladır (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2009).

2013 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Zonguldak ilinde toplam 41.967 çalışan bulunmaktadır. Bunların %86,2'sini erkekler, %13,8'sini ise kadınlar meydana getirmektedir. İlde çalışanların %32,4'ünün imalat sektöründe çalıştığı görülmektedir. İmalat sektöründe çalışanların %84,6'sını erkekler oluştururken, %15,4'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Çalışan sayısının en fazla olduğu ikinci sektör ise %29,7 ile "madencilik" ve "taş ocakçılığı" sektörüdür. Kadın çalışanların fazla olduğu sektörler çalışan sayısına göre eğitim, "insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektörüdür. Zonguldak ilinde kadınlar "eğitim" sektörünün %50,2'sini, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörünün ise %56,5'ini oluşturmaktadırlar (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2013).

Çalışanların cinsiyete göre sektörel dağılımını incelediğimizde; genel olarak tüm sektörler için erkeklerin kadınlara oranla daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Ancak Eğitim sektörü ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektöründe kadınların erkeklere oranla fazla olduğu görülmektedir (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2013).

2018 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Zonguldak ilinde toplam 25.893 çalışan bulunmaktadır. Bunların %81'ini erkekler, %19'unu ise kadınlar oluşturmaktadır. İlde, özellikle "imalat" ile "toptan ve perakende ticaret" sektörlerinde çalışanların yüksek olduğu görülmektedir. Bu verilerden İmalat sektörünün Zonguldak ili için önem teşkil ettiği anlaşılmaktadır. İmalat sektöründe çalışma oranının toplam çalışan sayıları içindeki oranı %54,8'dir. İmalat sektöründe çalışanların %55,4'ünü erkekler oluştururken, %52,2'sini kadınlar oluşturmaktadır. Çalışan sayısının en fazla olduğu ikinci sektör ise %13,5 ile toptan ve perakende ticaret sektörüdür. Kadın çalışanların fazla olduğu sektörler çalışan sayısına göre eğitim ve insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür. Bu durum Türkiye genelinde de aynıdır. Zonguldak ilinde kadınlar eğitim sektörünün %62'sini, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörünün ise %60'ını oluşturmaktadırlar. Araştırma kapsamına giren işyerlerinde "kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektöründe kadın çalışan bulunmaması dikkat çekmektedir (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

3.2.2. Bartın İline İlişkin Sektörel İstihdam Verileri

2009 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Bartın ilinde 2.587 çalışan bulunmaktadır. Çalışanların %75'ini erkekler, %25'ini kadınlar meydana getirmektedir. Toplam çalışan sayısında ön plana çıkan sektör ise "Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı"dır. Erkeklerin %17,23'ü, kadınların ise %67,80'i "Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı" sektöründe çalışmaktadır. Toplam çalışanlar içerisinde "Tekstil" sektöründe

çalışan kadın sayısı çalışan erkek sayısından fazladır (Bartın, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2009).

2013 İPTA (İşgücü Piyasası Talep Araştırması) sonucunda Bartın ilinde sektörlere göre çalışan sayılarını incelendiğinde çalışanların %48,5'inin İmalat sektöründe, %16,9'unun Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe, %9,1'inin Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe çalıştığı görülmektedir. Sektörlere göre çalışanlar cinsiyet bazında ele alındığında ise İmalat sektöründe çalışanların %62,4'ü erkek, 37,6'sı kadındır. Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe çalışanların %85,7'si erkek, %14,3'ü kadındır. Madencilik sektöründe çalışanların %99,7'si erkektir. Bartın'da kadın çalışanların erkeklere üstünlük gösterdiği tek sektör İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörüdür. Bu sektörün %55,8'ini kadın çalışanlar oluşturmaktadır (Bartın, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2013).

2013 İPTA (İşgücü Piyasası Talep Araştırması) kapsamındaki işyerlerinde çalışanların meslek grupları ve cinsiyete göre sayısal dağılımı incelendiğinde Bartın'da 11304 çalışan olduğunu ve bunun %73,7'sinin erkek çalışanlardan, %26,3'ünün kadın çalışanlardan oluştuğu görülmektedir. “Tesis ve Makine Operatörleri” ve “Montajcılar” meslek grubunda çalışanların Bartın'da %37,9'luk bir ağırlığa sahip olduğu görülmektedir. Bartın'da Makineci (Dikiş) mesleğinde çalışanlar, toplam içindeki %9,9 ağırlığı oluşturarak ilk sırada yer almaktadır (Bartın, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2013).

2018 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Bartın ilinde toplam 12.867 çalışan bulunmaktadır. Bunların %73'ünü erkekler, %27'sini ise kadınlar oluşturmaktadır. İlde, özellikle imalat ile inşaat sektörlerinde çalışanların sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Toplam çalışan sayıları içinde ise imalat sektöründe çalışma oranı %53,1'dir. İmalat sektöründe çalışanların %62'sini erkekler oluştururken, %38'ini kadınlar oluşturmaktadır. Çalışan sayısının en fazla olduğu ikinci sektör ise %19 ile inşaat sektörüdür. Kadın çalışanların sayıca fazla olduğu sektörler çalışan sayısına göre eğitim ve insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür. Bu durum Türkiye genelinde de aynıdır. Bartın ilinde kadınlar eğitim sektörünün %60'ını, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörünün ise %59'unu oluşturmaktadırlar (Bartın, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

3.2.3. Karabük İline İlişkin Sektörel İstihdam Verileri

2009 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Bartın ilinde 9.792 çalışan bulunmaktadır. Çalışanların %86,8'i erkeklerden, %13,3'ü kadınlardan meydana gelmektedir. Erkeklerin %47,3'ü “Ana Metal ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı” sektöründe çalışmaktadır. Kadınların %23,1'i “Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı” sektöründe çalışmaktadır. Toplam çalışanlar içerisinde “Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler” ile “Eğitim” sektörlerinde çalışan kadın sayısı çalışan erkek sayısından fazladır (Karabük, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2009).

2013 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; çalışanların %77'si İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaat sektöründe yer almaktadır. İldeki en fazla çalışanı olan sektör imalat sektörüdür. Fakat çalışanların sektördeki ağırlığı Türkiye'den çok yüksektir. İmalat sektöründe çalışanlar Türkiye'de toplam çalışanların %36'sı olup, ilde bu oran %51'dir. Türkiye'de ikinci sırada yer alan Toptan ve Perakende Ticaret sektörü ilde üçüncü sıradadır. İmalat sektörünü ilde %13 ile inşaat ve %12 ile toptan ve perakende ticaret sektörleri takip etmektedir. İl genelindeki istihdamda söz konusu üç sektörün önemli bir ağırlığı bulunmaktadır (Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2014).

İmalat sektörü Türkiye toplamında olduğu gibi hem erkeklerde hem de kadınlarda ilk sıradadır. Erkek ve kadın çalışanların imalat sektöründeki payları birbirine çok yakındır. Erkek çalışanların %52'si, kadın çalışanların da %49'u imalat sektöründedir. Erkek çalışanların %15'i inşaat, kadın çalışanların %10'u ticaret sektöründe çalışmaktadır. Görüldüğü üzere hem erkek hem de kadın çalışanlarda imalat sektörü ilk sıradadır. Ancak bu durum ikinci sıradaki sektörde değişiklik göstermektedir. Erkek çalışanlarda bu sıralamadaki sektör inşaatken kadın çalışanlarda ikinci sıradaki sektör toptan ve perakende ticaret sektörüdür.

2018 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Karabük ilinde toplam 12.522 çalışan bulunmaktadır. Bunların %78'ini erkekler, %22'sini ise kadınlar oluşturmaktadır. İlde, özellikle imalat, inşaat ve Toptan ve perakende ticaret sektörlerinde çalışanların yüksek olduğu görülmektedir. Toplam çalışan sayıları içinde ise imalat sektöründe çalışma oranı %65,2'dir. İmalat sektöründe çalışanların %66'sını erkekler oluştururken, %62'sini kadınlar oluşturmaktadır. Çalışan sayısının en fazla olduğu diğer sektörler ise %7 ile inşaat ve Toptan ve perakende ticaret sektörleridir. Kadın çalışanların fazla olduğu sektörler çalışan sayısına göre eğitim ve insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür. Bu durum Türkiye genelinde de aynıdır. Karabük ilinde kadınlar eğitim sektörünün %64'ünü, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörünün ise %65'ini oluşturmaktadırlar (Karabük, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

3.3 TR81 Bölgesi İlleri (Zonguldak, Bartın, Karabük) 2009-2017 Yılları Meslek Gruplarına Göre İstihdam Verileri

Tablo 4'te, Zonguldak, Bartın ve Karabük illerinde 2009-2013-2017 yıllarında çalışanların meslek gruplarına göre istihdam dağılımı verilmiştir.

Tablo 4: Zonguldak, Bartın, Karabük İllerinin 2009-2017 Yılları Meslek Gruplarına Göre İstihdam Verileri

Meslek grupları	Meslekler	İller	ÇALIŞANLAR					
			Çalışan erkek (%)			Çalışan kadın (%)		
			2009	2013	2017	2009	2013	2017
Yüksek düzeyli hizmetler	Yöneticiler	Z	4,19	*	3	2,02	*	3
		B	-	*	1	-	*	0,7
		K	-	*	4	-	*	2
	Profesyonel meslek grupları	Z	2,63	*	8	12,4	*	2
		B	0,21	*	5	2,5	*	8
		K	0,86	*	7	12,1	*	10
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	Z	1,9	*	20	3,71	*	6
		B	2,85	*	30	0,54	*	10
		K	9,5	*	30	10,1	*	10
	Teknisyenler, teknikerler vs.	Z	1,23	*	15	0	*	5
		B	0,56	*	7	0	*	2
		K	0,2	*	10	0,84	*	4
Orta düzeyli hizmetler	Büro hizmetleri elemanları	Z	2,61	*	4	16	*	10
		B	2,95	*	4	1	*	6
		K	7,3	*	5	17,6	*	10
	Hizmet ve satış elemanları	Z	4,58	*	5	10,2	*	10
		B	0,73	*	6	2	*	10
		K	4,5	*	8	7,6	*	10
Düşük düzeyli hizmetler	Tesis ve makine op. ve montajcılar	Z	5,84	*	30	7,2	*	30
		B	6,9	*	40	32,6	*	50
		K	5,44	*	30	0,4	*	30
	Nitelikli tarım ormancılık, su ür. çalışanları	Z	-	*	0,04	-	*	0
		B	-	*	-	-	*	-
		K	-	*	0,4	-	*	0
Çok düşük düzeyli hizmetler	Nitelik gerektirmeyen meslekler	Z	80	*	17	48,2	*	15
		B	85,7	*		52,6	*	
		K	72	*	6	51,2	*	10

* 2013 yılına ait Karabük İli verilerinin çalışma kapsamında değerlendirilmediğini ifade etmektedir

3.3.1. Zonguldak İline İlişkin Meslek Gruplarına Göre İstihdam Verileri

2009 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Meslek grupları içerisinde en fazla çalışan “Nitelik Gerektirmeyen Meslekler” grubunda yer almaktadır. Bu grup içerisinde ise toplamda en fazla kişinin çalıştığı meslekler %33,2 oran ile “Beden İşçiliği (Genel)”, %10,2 oran ile “Madenci (Genel)” ve %7,3 oran ile “Beden İşçisi (Temizlik)” şeklindedir. Erkeklerin ve kadınların en çok çalıştığı meslek Beden İşçiliği (Genel)’dir (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2009).

2013 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Meslek grupları içerisinde en fazla çalışanın olduğu sektör %29,9 oran ile tesis makine ve montajcılar grubudur. Bu grupta çalışanları %92 oran ile erkekler, %8 oranla kadınlar oluşturmaktadır. Bu grubu %17,1 ile

sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar takip etmektedir. Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanları %95,8 ile erkekler, %4,2 ile kadınlar meydana getirmektedir. Meslek grupları içerisinde en az çalışana sahip olan grubu %0,2 ile nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları oluşturmaktadır. Bu grupta kadın çalışana rastlanılmamaktadır (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2013).

2018 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Meslek grupları içerisinde en fazla çalışanın olduğu sektör %30 oran ile tesis makine ve montajcılar grubudur. Bu grupta çalışanları %83 oran ile erkekler, %17 oranla kadınlar oluşturmaktadır. Bu grubu %16 ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar ve nitelik gerektirmeyen meslek grupları takip etmektedir. Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanları %93 ile erkekler, %7 ile kadınlar, nitelik gerektirmeyen mesleklerle ilgili işlerde çalışanları %83 ile erkekler, %17 ile kadınlar meydana getirmektedir. Meslek grupları içerisinde en az çalışana sahip olan grubu %0,3 ile nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları oluşturmaktadır. Bu grupta kadın çalışana rastlanılmamaktadır (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

Zonguldak ilinde kadın çalışanlarda ve erkek çalışanlarda yine ilk sırada tesis ve makine operatörleri ve montajcılar grubu yer almaktadır. Kadın çalışanlarda ikinci sırada %19,6'lık oranla profesyonel meslek mensupları grubu, üçüncü sırada %14,7'lik oranla nitelik gerektirmeyen meslekler grupları yer almaktadır. Erkeklerde ise ikinci sırada %18,7'lik oranla sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar grubu, üçüncü sırada ise %16,7'lik oranla nitelik gerektirmeyen meslekler grubu yer almaktadır. Çalışan sayısının en az olduğu meslek grupları ise nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları, yöneticiler ile büro hizmetlerinde çalışan elemanlar olmuştur. Zonguldak ilinin sosyo-ekonomik yapısında ormancılık ya da tarımsal faaliyette çalışanlar erkeklerden oluşmaktadır (Zonguldak, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

3.3.2. Bartın İline İlişkin Meslek Gruplarına Göre İstihdam Verileri

2009 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Meslek grupları içerisinde en fazla çalışan “Nitelik Gerektirmeyen Meslekler” grubunda yer almaktadır. Bu grup içerisinde ise toplamda en fazla kişinin çalıştığı meslekler %11,9 oran ile “Beden İşçiliği (Genel)” ve %10,3 oran ile “Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)” şeklindedir. Erkekler en çok “Beden İşçiliği (Genel)” mesleğinde çalışırken, kadınlar ise en çok “Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)” mesleğinde çalışmaktadır (Bartın, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2009).

Meslek grupları içerisinde en fazla çalışanın olduğu sektör %40 oran ile tesis makine ve montajcılar grubudur. Bu grupta çalışanları %68 oran ile erkekler, %32 oranla kadınlar oluşturmaktadır. Bu grubu %26 ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar takip etmektedir. Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanları %86 ile erkekler, %14 ile kadınlar meydana getirmektedir.

Bartın ilinde çalışanların en fazla olduğu ilk üç meslek grubu (tesis makine ve montajcılar, Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler) sıralaması ile kadınların ve erkeklerin en fazla çalıştığı meslek grubu sıralaması aynıdır (Bartın, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

Çalışan sayısının en az olduğu meslek grupları ise nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları ve yöneticiler meslek grupları olmuştur. Bu meslek gruplarında çalışanlar toplam çalışan sayısının sadece %1,9'unu oluşturmaktadır. Kadın çalışan sayısının en az olduğu meslek grubu olan yöneticiler meslek grubunda çalışan kadın oranı toplam çalışan kadınların %0,7'sini oluşturmaktadır (Bartın, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

3.3.3. Karabük İline İlişkin Meslek Gruplarına Göre İstihdam Verileri

2009 İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre; Meslek grupları içerisinde en fazla çalışan “Nitelik Gerektirmeyen Meslekler” grubunda yer almaktadır. Bu grup içerisinde ise toplamda en fazla kişinin çalıştığı meslekler %21,4 oran ile “Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Makine ile)”, %17,3 oran ile “Beden İşçisi (Genel)” ve %6,7 oran ile “Beden İşçisi (Temizlik)” şeklindedir. Erkekler en çok “Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Makine ile)” mesleğinde çalışırken, kadınlar ise en çok “Beden İşçisi (Temizlik)” mesleğinde çalışmaktadır (Karabük, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2009).

Çalışanların imalat sektöründe yoğunlaşması meslek dağılımlarını etkilemektedir. Çalışanların %25'i “tesis ve makine operatörleri” ve “montajcılar” ana meslek grubunda çalışmaktadır. İkinci sırada %21 ile “sanatkârlar ve ilgili işlerde” çalışanlar, üçüncü sırada %17 ile “nitelik gerektirmeyen” işler yer almaktadır. Bu sırayı %11 ile hizmet ve satış elemanları takip etmektedir (Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2014).

Toplam çalışanların içerisinde tesis ve makine operatörleri ve montajcılar, sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar grubunda çalışanların oranı diğer meslek grupları ile kıyaslandığında önemli bir ölçüde ayrılmaktadır. Toplam çalışanların %54,7'si, erkek çalışanların %58'i ve kadın çalışanların %42,7'si bu iki meslek grubunda bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise “teknisyenler”, “teknikerler” ve “yardımcı profesyonel meslek mensupları” meslek grubu (%10,6) yer almaktadır. Dördüncü sırada ise %8,3 oranı ile “profesyonel meslek mensupları” meslek grubu yer almaktadır (Karabük, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

Karabük ilinde toplam sıradan farklı olarak kadınlarda çalışanların %14,2'si “nitelik gerektirmeyen meslekler” ve “büro hizmetlerinde çalışan elemanlar” meslek gurubunda yer almaktadır. Erkeklerde ise en fazla çalışanın olduğu ilk üç meslek grubu toplam çalışan sıralaması ile aynıdır (Karabük, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

Çalışan sayısının en az olduğu meslek grupları ise “nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri” çalışanları olmuştur. Bu sektörde çalışanların tamamını erkekler oluşturmaktadır (Karabük, İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2018).

3.4. TR 81 Düzey 2 Bölgesi Nüfusa Bağlı Olarak İl Bazında Kentleşme Oranları (2000-2017)

Kentli nüfusun toplam nüfus içindeki payı olarak ifade edilen kentleşme oranı; (Kentli Nüfus/Toplam Nüfus) x100 formülü ile hesaplanabilmektedir.

TÜİK tarafından yapılan ADNKS çalışması verilerine göre, 2000-2017 yılları arasında Bartın İlinin, 2009 yılında ise Zonguldak İlinin kentsel nüfusu kırsal nüfusundan azdır. 2000 yılında il olan Karabük ilinin ise kentsel nüfusu süreç boyunca kırsal nüfustan fazladır. Özellikle Bartın İlinde kentsel ve kırsal alanlar arasındaki mesafenin az olması nedeniyle kentte çalışanların önemli bir bölümü kırsal alanlarda yaşamaktadır.

Tablo 5: 2000-2017 yılları arası TR81 Bölgesi İllerinin Kentleşme Oranı

Yıl	İl	Kırsal Nüfus	Kentsel Nüfus	Kentleşme Oranı %
2000	Bartın	136.176	48.002	%26,1
	Karabük	67.346	157.756	%70,1
	Zonguldak	188.683	250.282	%40,7
2009	Bartın	125.215	63.234	%33,5
	Karabük	51.014	167.550	%76,6
	Zonguldak	339.496	280.316	%45,4
2013	Bartın	116.144	72.995	%38,6
	Karabük	57.495	172.756	%75
	Zonguldak	245.796	355.771	%59,1
2017	Bartın	110.457	83.120	%42,9
	Karabük	58.003	186.450	%76,2
	Zonguldak	225.821	371.071	%62,1

TR 81 Bölgesinde 2000 ile 2017 yılları arasında illere göre nüfusa bağlı kentleşme oranlarındaki toplam değişim incelendiğinde (Tablo 5) Zonguldak İlinde %21,4, Bartın İlinde %16,8 ve Karabük İlinde %6,1'lik artış olduğu görülmektedir. Ancak süreç içerisinde en az artışa sahip olmasına rağmen Karabük ili %76,2 ile en yüksek kentleşme oranına sahip il olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.5. TR 81 Düzey 2 Bölgesi İl Bazında Kentleşme Düzeyleri (2000-2017)

Kentleşme oranı nüfusa bağlı olarak değişim göstermektedir. Ancak nüfusun yanı sıra, ekonomik (işgücüne katılma oranı, istihdam oranı, işsizlik oranı, sektör, sektörel çalışan erkek ve kadın sayısı) ve sosyal faktörler de (meslek grupları, çalışan erkek ve kadın sayısı) kentleşme düzeyini etkilemektedir. Kentleşme düzeyini oluşturan bu faktörlerin illere göre karşılaştırılması aşağıda yapılmıştır.

İşgücüne katılma oranı 2009 yılında Zonguldak İlinde azalmış, Bartın ve Karabük İlinde artmış, 2013 ve 2017 yıllarında ise üç ilde de sabit kalmıştır. Buna bağlı olarak istihdam oranı ve işsizlik oranı da 2009 yılında Zonguldak İlinde azalmış, Bartın ve Karabük İlinde artmış, 2013-2017 yılları arasında ise üç ilde de sabit kalmıştır.

Kentsel alan ile kırsal alanda yaşayan halkı birbirinden ayıran özelliklerden biri de kendi içinde uzmanlaşmış ve farklılaşmış sektörlerdir. Bu nedenle kentleşme, istihdam edilen nüfusun sektör dağılımı ile de ilişkilidir. Kentte hangi sektörlerin ağırlıklı olduğunun bilinmesi kentleşmenin ekonomik düzeyinin belirlenmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda illerin sektörel çeşitliliklerine bakıldığında; 2009, 2013 ve 2017 yıllarında Zonguldak İlinde yer alan sektörel çeşitlilik çok fazla değişmemekte olup; Karabük ve Bartın İline göre daha erken yıllardan itibaren uzmanlık gerektiren gelişmiş sektörlerin yer aldığı görülmektedir. Sektörel çalışan sayısı ise incelenen yıllarda artış göstermektedir. 2009 ve 2013 yıllarında Bartın İlindeki sektörel çeşitlilik artmış olup, 2017 yılında çeşitliliğin çok fazla değişmediği görülmektedir. Sektörel çalışan sayısı ise 2009 ve 2013 yıllarında artış gösterirken, 2017 yılında azalmıştır. Ancak Bartın ilinde yer alan sektörel çeşitlilik diğer illere göre daha az uzmanlaşmıştır. Karabük ili de sektörel çeşitlilik konusunda aynı özelliklere sahiptir. Ancak Karabük ve Zonguldak ilinde daha erken yıllarda kültür, sanat ve eğlence sektörünün yer alması, Bartın İlinde bu sektörün yer almaması Bartın ilinin gelişmişlik düzeyinin diğer illere göre biraz daha geri kaldığını göstermektedir. Karabük İlinde sektörel çalışan sayısı ise 2009 ve 2013 yıllarında artış gösterirken, 2017 yılında özellikle sektörel erkek çalışan sayısında azalma olduğu görülmektedir. Bu azalma sektörel çalışan kadın sayısından daha fazladır.

Üretim ve istihdamda sanayi ve hizmet sektöründe artışın olması, kentleşme sürecini olumlu etkilemektedir. Bu bağlamda Bartın İlının gelişmişlik düzeyinin Zonguldak ve Karabük İline kıyasla daha geride olduğu söylenebilir.

Bir kentin gelişmişlik düzeyi sosyal gelişim yapısına da bağlıdır. Kentte istihdam edilen nüfusun meslek gruplarına göre dağılımı, aktif kadın sayısının oranı o kentin sosyal gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi vermektedir. Bu bağlamda illere göre meslek gruplarının değişim göstermediği görülmektedir. 2009, 2013 ve 2017 yıllarında Zonguldak İlinde genel olarak çalışan aktif kadın sayısının oranında azalma olup, nitelik gerektirmeyen mesleklerde çalışan aktif kadın sayısının oranında artış olduğu görülmektedir. Bartın İlinde aktif çalışan kadın sayısının oranı artış göstermektedir. Bu artışın özellikle yönetici, profesyonel meslek grupları gibi nitelikli meslek gruplarında olması, nitelik gerektirmeyen meslek gruplarında ise azalmanın olması Bartın İlının sosyal gelişmişlik düzeyinin diğer illere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. 2009 ve 2013 yıllarında ise Karabük ilinde de Bartın ilindeki gibi nitelikli meslek gruplarında artış ve nitelikli olmayan meslek gruplarında azalma görülmektedir. Karabük ilindeki artış Bartın iline kıyasla daha yüksektir. Ancak 2017 yılında Karabük İlinde çalışan aktif kadın sayısında ciddi bir azalma meydana gelmiştir.

4. SONUÇ

Kentleşme oranı nüfusa bağlı olarak değişim göstermektedir. Ancak nüfusun yanı sıra, ekonomik (işgücüne katılma oranı, istihdam oranı, işsizlik oranı, sektör, sektörel çalışan erkek ve kadın sayısı) ve sosyal faktörler de (meslek grupları, çalışan erkek ve kadın sayısı) kentleşme düzeyini etkilemektedir. Bu bağlamda bu çalışmada kentleşme düzeyini oluşturan bu faktörlerin illere göre karşılaştırılarak değerlendirilmesi yapılmıştır.

Kentli nüfusun miktar ve oranındaki değişimlerin nedeni; kırsal alanda işsizlik oranının fazla olması, meslek grubu çeşitliliğinin az olması, gelir miktarındaki azlık gibi ekonomik zorluklar, sosyal ve kültürel imkânların yetersiz olması nedeniyle insanların kırsal alanlar yerine kentlerde yaşamayı tercih etmeleridir. TR81 bölgesi illerinde de daha iyi yaşam koşullarına ve iş imkânlarına ulaşmak isteyen bireyler kırsal alandan kentsel alanlara doğru hızla göç etmektedir. Yaşanan bu göçlere bağlı olarak kentsel alanlardaki nüfus artışı kentleşme sürecini hızlandırmakta ve kentleşme oranını da artırmaktadır.

TR81 Bölgesi illerinin kentleşme oranlarının ve kentleşme düzeylerinin saptandığı bu çalışma, bölgeye yönelik planlama çalışmaları açısından önem taşımaktadır. Bölge illerinin gelişme stratejilerinin belirlenmesinde, gerek program niteliğindeki kalkınma planlarının hazırlanmasında, gerekse mekânsal planların hazırlanmasında yararlanılabilecek veriler sunmaktadır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü Birimi tarafından desteklenen 2018-FEN-A-005 no.lu kapsamlı araştırma projesi sonuç raporundan derlenmiştir. Projemizi destekleyen BAP birimine teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

Albayrak, A. S., ve Savaş, F. (2015). Türkiye’de illerin sosyoekonomik gelişmişliğinin belirleyicileri ve 2012 yılı sosyoekonomik gelişmişlik sıralaması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3), 1-40.

BAKKA, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı. 2014-2023 Batı Karadeniz Bölge Planı (Zonguldak, Karabük, Bartın). 11 Haziran 2020 tarihinde http://bakkakutuphane.org/upload/dokumandosya/2014-2023-bati-karadeniz-bolge-plani-cilt3_analizler.pdf adresinden erişildi.

Beckman, M.J. (1958). City hierarchies and the distribution of city size. *Economic Development and Cultural Change*, 6, 243-248.

Berry, B.J.L. (1963). Urban population densities: structure and change. *Geographical Review*, 53, 389-405.

Coşkun, O. (2013). Doğu Anadolu Bölgesi'nde kentleşme ve kentsel gelişim. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(30), 229-256.

Çetin, B. (2013). Hatay'da kentleşmenin seyri (1940-2009) ve mekânsal dağılışı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17(28), 231-258.

Darkot, B. (1956). Altıncı genel nüfus sayımı. *Türk Coğrafya Dergisi*, 15, 85-104.

Dunn, E.S. (1970). A flow network image of urban structures. *Urban Studies*, 3, 239-258.

Ersoy M. (2012). *Kentsel planlama ansiklopedik sözlük*. Ninova Yayıncılık, İstanbul.

İŞKUR, Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2009). Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 6 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/14533/karabuk.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Zonguldak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2013a). Zonguldak İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 6 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/14817/zonguldak.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Bartın Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2013b). Bartın İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 6 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/14756/bartın.pdf>

İŞKUR, Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2013c). Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 6 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/14781/karabuk.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Zonguldak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2014a). Zonguldak İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 6 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/14900/zonguldak.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Bartın Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2014b). Bartın İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 9 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/14839/bartın.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2014c). Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 8 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/14864/karabuk.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2017). Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 9 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/15109/karabuk.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Zonguldak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2018a). Zonguldak İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 14 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/31590/zonguldak.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Bartın Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2018b). Bartın İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 14 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/31603/bartın.pdf> adresinden erişildi.

İŞKUR, Karabük Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, (2018c), Karabük İşgücü Piyasası Araştırma Raporu. 15 Mart 2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/31633/karabuk.pdf> adresinden erişildi.

Janson, C.G. (1971). A preliminary report on swedish urban structure. *Economic Geography*, 47, 249-257.

Karaboran, H. (1989). Sehir coğrafyası ve sehirselle fonksiyonlar. *Fırat Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler)*, 1, 81-118.

Keleş, R. (1984). *Kentleşme ve konut politikası*. A.Ü.S.B.F. Yayınları, Yayın No:540, Ankara.

Keleş, R. (1995). Kentleşme ve Türkçe. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 6, 1-5.

Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. İmge Yayınları, Ankara.

Kervankıran, İ. ve Kılıç M. (2017). Sosyo-mekânsal boyutlarıyla kentleşme ve milli park etkileşimi: Yozgat Çamlığı Milli Parkı örneği. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, 2017(34), 23-28

Kılınç, G. (2005). *Değişen dünya düzeni içinde kent ve kentleşme kriterlerinin belirlenmesi, İçinde Değişen-Dönüşen Kent ve Bölge*, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 28. Kolokyumu Bildiri Kitabı. BRC Basım ve Matbaacılık. Ankara, 417-428.

King, L.J. (1966). Cross-sectional analysis of canadian urban dimensions: 1951 and 1961. *Canadian Geographer*, 4, 205-224.

Kızıroğlu, A.M. (2017). Türkiye'nin nüfus değişimine göre il bazında kentleşmesine bir bakış (1965-2014). *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 153-183.

Madden, C.H. (1956). On some indication of stability in the growth of cities in the united states. *Economic Development and Cultural Change*, 4, 236-253.

Mutlu, E. ve Varol Ç. (2017). Sosyo-ekonomik farklılaşma ve mekânsal ayrışma: Bursa metropoliten alanı analizi. *Megaron*, 12(1), 87-105.

Papadakis, M.E. (1997). Growth and hierarchical classification of Greek cities. 1951-1981. *Ekistics*, 63, 32-42.

Sakarya, A. ve İbişoğlu Ç. (2015). Türkiye'de illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksinin coğrafi ağırlıklı regresyon modeli ile analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (32), 211-238.

Sümer, G.Ç. (2014). Rize’de kentleşme süreci. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 157-178.

Toyne, P. ve Newby, P. (1971). *Techniques in human geography*. Macmillian Publication, London.

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. (2013a). Seçilmiş Göstergelerle Zonguldak. 6 Mart 2020 tarihinde https://caycumatso.org.tr/wp-content/uploads/2014/10/secilmis_gostergelerle_zonguldak.pdf adresinden erişildi.

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. (2013b). Seçilmiş Göstergelerle Bartın. 6 Mart 2020 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> adresinden erişildi.

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. (2013c). Seçilmiş Göstergelerle Karabük. 6 Mart 2020 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/7264502-Secilmis-gostergelerle-karabuk-2013-secilmis-gostergelerle-karabuk-2013-turkiye-istatistik-kurumu.html> adresinden erişildi.

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. (2017a). Seçilmiş Göstergelerle Bartın. 6 Mart 2020 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> adresinden erişildi.

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. (2017b). Seçilmiş Göstergelerle Karabük. 6 Mart 2020 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> adresinden erişildi.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2018) Seçilmiş Göstergelerle Zonguldak. 6 Mart 2020 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> adresinden erişildi.

Ulusoy, A. ve Vural T. (2001). Kentleşmenin sosyo-ekonomik etkileri. *Belediye Dergisi*, 7(12), 8-14.

Yüceşahin, M.M. ve Özgür E.M. (2008). Türkiye kentlerinin kentleşme düzeylerinin demografik, ekonomik ve sosyal değişkenlerle belirlenmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 6(2), 27-51.